

29.10.2020

Eduskunta
Hallintovaliokunta
HaV@eduskunta.fi

Asiantuntijan etäkuuleminen 30.10.2020

O 68/2020 vp Törkeä tietomurto, törkeä kiristys – arkaluonteiset henkilötiedot (Psyoterapiakeskus Vastaamo)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) esittää hallintovaliokunnan etäkuulemisessa seuraavaa.

Valviran tehtävänä on ollut vuodesta 2014 valvoa ja edistää sosiaali- ja terveydenhuollon asiakastietojen sähköisestä käsittelystä annetussa laissa (159/2007, asiakastietolaki) mainittujen tietojärjestelmien vaatimustenmukaisuutta sekä ylläpitää julkista rekisteriä sille ilmoitetuista tuotantokäyttöön otettavista sosiaali- ja terveydenhuollon tietojärjestelmistä. Lisäksi Valvira ottaa vastaan ja käsittelee palvelujen antajien ilmoituksia merkittävistä tietoturva-, tietosuojaa tai potilasturvallisuutta vaarantavista poikkeamista. Valvira käsittelee lisäksi valtakunnallisiin tietojärjestelmäpalveluihin liittyvien tietojärjestelmien valmistajien ilmoituksia tietojärjestelmän olennaisten vaatimusten merkittävistä poikkeamista.

Psyoterapiakeskus Vastaamo

Valvira aloitti Psyoterapiakeskus Vastaamon potilastietojärjestelmään kohdistuvan valvonnan saatuaan NIS-direktiivin mukaisen ilmoituksen sekä Vastaamon tuottaman terveydenhuollon (potilaiden hoidon) organisaatiovalvonnan. Valvira on tiedottanut Vastaamon valvonnasta 26.10.2020.

Valvira tekee tiivistä yhteistyötä Traficom ja sen Kyberturvallisuuskeskuksen sekä Tietosuojavaltuutetun kanssa. Valvira antaa poliisille asiantuntija-apua tarvittaessa ja seuraa aktiivisesti esitutinnan etenemistä. Valvira on mukana Kyberturvallisuuskeskuksen ylläpitämän tietovuotoapu.fi -verkkosivusto yhteistyössä. Valvirasta on annettu runsaasti mediahaastatteluja sekä annettu ohjausta ja neuvontaa kokonaisuuteen liittyen.

Valviran asiakastietolain mukainen valvonta

Asiakastietolakiin perustuva rekisteri otettiin käyttöön tammikuussa 2017 ja sinne on 27.10.2020 mennessä merkitty 342 tietojärjestelmää. Asiakastietolakiin perustuvien tietojärjestelmien poikkeamailmoitusten määrä ja laajuus on noussut merkittävästi vuonna 2019. Poikkeamailmoitukset ovat kohdistuneet

29.10.2020

yleensä A-luokan tietojärjestelmiin. Osa poikkeamailmoituksista on liittynyt laaja-alaisiin, hyvin vakavasti potilasturvallisuutta vaarantaviin julkisuudessa-kin olleisiin tilanteisiin. Poikkeamailmoitusten määrä on edelleen merkittävästi noussut vuonna 2020 ja erityisesti lokakuussa 2020 esille tullut Psykoterapiakeskus Vastaamon tietomurto on vaikuttanut merkittävästi työmäärään. Yksittäinen poikkeamailmoitus voi siis tuoda huomattavan työmäärän lisäyksen ja sillä voi olla vaikutuksia erittäin laajaan potilasjoukkoon, kuten Vastaamon tapauksessa.

Valvira on hoitanut asiakastietolakiin liittyvää tietojärjestelmien valvontatehtäväänsä vuonna 2014 osoitetun 1 htv:n voimavaroin. Asiakastietolain mukaisessa tehtävässä Valvira on vuoteen 2020 asti voinut tukeutua virastossa olleeseen terveydenhuollon laitteisiin liittyvään ohjelmistoasiantuntemukseen. Terveydenhuollon laitteiden valvontatehtävä on siirretty vuoden 2020 alusta Fimeaan. Valviran 16.4.2020 saaman tiedon mukaan Valvira olisi saamassa 1 htv:n lisää vuoden 2021 alusta asiakastietolain mukaisiin tehtäviin. Valviran näkemyksen mukaan tehtävään osoitetut resurssit ovat riittämättömät ottaen huomioon toimialalla tapahtuvat laajat tietojärjestelmien muutokset ja ilmi tulleet valvonnan tarpeet. Valviran on pystyttävä jälkikäteisen valvonnan lisäksi entistä enemmän ohjaamaan palveluntuottajia ja tukea näiden omavalvontaa potilasturvallisten tietojärjestelmien käyttöönotossa ja käytössä. Valviran on kyettävä nopeasti ryhtymään laissa säädettyihin toimenpiteisiin tilanteissa, joissa omavalvonta ei syystä tai toisesta riitä varmistamaan potilastietojen käsittelyä potilasturvallisesti ja tehokkaasti. Psykoterapiakeskus Vastaamo koskeva poikkeuksellinen laaja tietomurto tekee osaltaan aivan ilmeiseksi, että tietojärjestelmien valvontaa on tehostettava. Tehostaminen vaatii myös Valviran tekemää tarkastustoimintaa poikkeamailmoitusten käsittelyn rinnalle.

Ratkaistu: 29.10.2020

Ratkaisija: Henriksson Markus

Virka-asema: Ylijohtaja

Esittelijät:

Mönttinen Helena, Johtaja

Asiakirja on sähköisesti allekirjoitettu

asiankäsittelyjärjestelmässä.

Allekirjoituksen oikeellisuuden voi todentaa kirjaamosta.